

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

zhaja vsak četrtek in velja s poštnino vrad in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gl., za pol leta 1 gl. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravitelju v dijaškem sosenišču (Knabenseminar). — Doležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. —
 Rokopisi se ne vračajo, nplačani listi se ne sprejemajo.
 Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr.
 dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Šolske olajšave in kako za nje prositi.

(Odgovor na mnoga nam došla vprašanja.)

Nemškemu liberalizmu začelo je povsod tenko presti. Čedalje bolj spoznavajo ljudje njegovo pogubnost; in sedaj uže celo v šolskih zadevah. Tako so dunajski učitelji začeli prositi za šibo, ker sicer z razposajenimi paglavci ni rinjati. Po mestih marsikateri obrtnik pravi: 6 let šole je dosta, 8 let preveč, kdor ima s čim in hoče, ta lahko itak otroka svojega dalje šola. Kmeti pa uže dolgo tirjajo 6letno šolanje z nedeljskim ponavljanjem. Lani so jim konservativni poslanci podpirovani tudi od slovenskih iztrgali in priborili saj nekaj olajšav, da jim ne bode treba vedno bati se kaznovanja in zmiraj več in večjih šolskih poslopij staviti. Liberalni mogotci so se dovoljevanju olajšav kder le mogoče ustavljali. Toda dne 22. febr. 1884 je c. k. namestnik na Štajerskem, baron Kübeck, naznanil c. k. okrajnim glavarjem, da morajo prošnje za šolske olajšave priznavati kot opravičene (zulässig), kedar so prav sestavljene in vložene.

Olajšave dovoljene so: otroku, ki je obiskavalo uže 6 let šolo, dovoli se 7. šolsko leto v šolo hoditi le po zimi, po leti pa se mu dovoli, da pride vsaki teden le enkrat na 3 ure v šolo, v 8. šolskem letu mora zatem vsaj po zimi enkrat v tednu na 3 ure v šolo, po leti pa sme popolnem doma ostati.

Kder za takšne olajšave poprosijo, tam se število učencev za šolo vpisanih skrči, ljudem ni treba večjih ali novih šolskih poslopij staviti in lahko nekaj uže doraslo dečo doma delati vadijo. Kder za nje ne prosijo, tam pa morajo otroke 8 let v šolo pošiljati, če ne, bodo kaznovani. Tudi jih morejo šolske oblasti prisiliti, da nove ali večje učilnice postavijo.

Kako se za šolske olajšave prav prositi? Prvič morajo vse šoli pripadajoče občine prositi. Če le ena odreče, trudijo se zastoj ostale. Drugič morajo vse jednako prositi; če kaj druga

hočejo, kakor je gori mej dovoljenimi olajšavami navedeno, ne opravijo nič. Tretjič morajo prošnjo doposlati svojemu okrajnemu šolskemu svetu in njej priložiti zapisnik (protokol) tiste seje občinskega odbora, v katerej so prošnjo za olajšave sklenoli. Kako se to naredi, kažeta sledeča obrazca: a) za zapisnik, b) za prošnjo.

a) Zapisnik.

„Vsi udi občinskega odbora občine..... bili so povabljeni..... t. m. se občinske seje udeležiti, da se o šolski polajšavi sedmega in osmega šolskega leta posvetujejo in sklepajo.“

„Pri tej seji bilo je..... udov navzočih, kateri so (enoglasno) sklenoli, tukaj priloženo vlogo c. kr. okrajnemu šolskemu svetu s prošnjo doposlati, da njo taisti s priporočbo visokemu c. kr. deželnemu šolskemu svetu predložiti blagovoli.“

Občina N..... dne..... 1883.

Podpis župana in dveh svetovalcev in odbornikov.

b) Slavnic k. okrajni šolski svet!

„Zastop občine N..... ktere otroci v področje narodne šole pri N..... spadajo, sklenol je v seji dne..... t. m. — kakor je iz priloženega zapisnika razvidno — da se zadevajotim staršem zavoljo pomnoženih šolskih stroškov in nepotrebnih zaprek pri poljedelstvu nakladana bremena polajšajo, poslužiti se v postavi 2. maja 1883 podeljene pravice in prositi, da se vsled § 21. te postave sledeče dovoli:

1. da otroci, kateri so šest let popolnoma šolo obiskovali, v sedmem šolskem letu, v zimskem polletji šolo še popolnoma obiskujejo; v drugem ali poletnem polletji pa samo eden poldan v tednu po 3 ure.

2. da otroci v osmem šolskem letu v zimskem polletji samo eden poldan v tednu po 3 ure šolo obiskujejo, v poletnem polletji pa se od šolskega obiskovanja čisto oprostitjo.“

„Podpisani občinski zastop vljudno prosi, naj se ta v postavi 2. maja 1883 utemeljena prošnja visokemu ces. kr. deželnemu šolskemu svetu s priporočbo predložiti blagovoli.

Zastop občine N.... dne.... 1883.

Podpis vseh za vlogo glasovalih odbornikov.

Dokazi, da kmetski stan propada.

(Glej št. 6.)

II. Sedanjemu državnemu zboru poteče kmalu 6letna doba. Ni mogel završiti, kar je pričel, namreč da kmetskemu stanu vrne staro konservativno podlago in odpravi sedanjo liberalno, ki nam ga žuga uničiti. Predlogi zastran tega so od ministerstva deloma uže sestavljeni, n. pr. gledé na „kmetske domove“. Osobito pa je nabranega veliko gradiva in podatkov, katori dokazujejo nujno potrebo kmetskemu stanu pomagati. Izmej teh dokazov je eden objavljen v 6. št. letošnjega „Slov. Gospodarja“. Danes sledi drugi.

Tablica II.

Dolgovi na kmetskih posestvih.

Leta	a Novih dolgov naredili: gld.	b Starih dolgov plačali in zbrisali: gld.	c Upniki pri eksekutiv. prodajah so zgubili: gld.	d Konečna pomnožitev dolgov: gld.
1872	154.867.425	117.174.515	4.478.004	37.692.910
1873	200.153.006	121.825.725	5.203.593	78.327.251
1874	213.943.198	129.331.614	4.679.753	84.311.284
1875	206.687.855	135.856.596	6.342.551	70.831.259
1876	193.406.741	122.808.203	7.779.302	70.598.538
1877	177.585.215	146.276.146	11.699.998	31.309.069
1878	172.400.406	141.525.876	20.366.173	30.874.530
1879	169.882.533	138.716.281	17.624.517	31.166.242
1880	185.118.238	154.526.456	24.892.114	30.591.782
1881	173.651.399	150.894.605	16.660.947	22.756.794
Vkup	1.847.396.016	1.358.936.057	119.726.952	488.459.959
Povpr.	184.739.601	135.893.606	11.972.695	48.845.996

Tablica II. kaže, kako so kmetski ljudje od leta do leta dolgov naredili več, kakor poplačali. Kajti skozi 10 let so vsako leto poprek novega dolga si naložili 184 milijonov, a starega poplačali samo 135 milijonov. Toda mej poplačanimi so tudi vračunjeni tisti denarji, katere so upniki intabulirani morali izgubiti, ker se je pri eksekutivnih prodajah premalo penez dobilo, da bi se pokrili vsi dolgovi. No, in te izgube, ti zbrisani kapitali so res velikanski. Pod črko c je videti, da so v 10 letih znašale izgube 119 milijonov. Torej so intabulirani upniki poprek vsako leto izgubili blizu 12 milijonov goldinarjev.

Pod črko d vidimo, kako so dolgovi na kmetskih posestvih dokipeli do strahovite svote: 488 milijonov, torej se pomnožili vsako leto povprek za 48 milijonov. S pomnoženimi dolgovi pa so tudi naraščale svote potrebne za obresti ali činže. (Konec prih.)

Gospodarske stvari.

B. Gruške poljanke.

Drevesa sō trpežna, ki na polji v globokoprstni zemlji in nekoliko zmernem podnebji prospevajo in katerih sad je večidel za gospodarstvene porabe pa tudi za na mizo sposoben. Večidel so drevesa krepke rasti in daljše trpežnosti.

1. Gruška muškalka. (Deutsche Muskatellerbirne.) Sad je debel, prisekan, zelen pozneje žolt z maslovitim prijetnim mesom. Je izvrstna gospodarstvena pa tudi namizna gruška, ki se mora pa pozno v jeseni potrgati, če se hoče, da ima dober okus in da svojo pravo dobroto popolnoma doseže. Drevo hitro raste, doseže uzorno velikost in na vrtu in na polji dobro rodi.

2. Gruška Sarazenka. (Sarazinbirne.) Je srednje debela okroglasta gruška, ki prav za prav še le spomladi dozori in se v hladnih sadnih shraniščih skozi celo zimo dobro obdrži. Je izvrsten namizni sad. Gruške se smejo še le pozno jeseni trgati. Močno drevo raste v podobi piramidni hitro in je zelo rodovitno.

3. Gruška sivka. (Graubirne.) Sad je sivo, rujavorudeč, srednje debel, top, sladek in nježnega mesa, dozoreva konec septembra in se do oktobra in novembra drži. Izvrstni sad je za sušenje, kuhanje in tudi za surovo uživanje. Drevo raste zdravo in čvrsto, rado rodi in prospeva na prostem polji. Razširjen je ob reki Nekarji na Nemškem in ob Gorki cesti. Pa tudi po naših krajih je najti.

4. Gruška kozarka. (Geishirtlebirne.) Namizna gruška prve vrste. Sad je srednje debelosti, rudečerjav, zori od avgusta do sept. jedva teden dni trpi in ga gre toraj brž povžiti. Drevo je nemška narodna sorta, ki se po Bavarskem in okoli Stutgarda in drugod pogosto nahaja, kjer ta sad visoko čislajo. Drevo je srednje visokosti in obilno obroja.

5. Gruška bela jesenska maslenka. (Weisse Herbstbutterbirne.) Ima okoli 50 nemških, francoskih, angleških imen. Sad je jajasto okrogel, precaj debel, bledežolt, kakor limona, včasih zarudel, maslenega, kaj sladkega okusa. Zori meseca oktobra in se drži do konec tega meseca. Je žlahtni namizni sad prve vrste. Drevo ne vzrašča preveč veliko, dobiva piramidalno krono in se posebno prilega za sočivne in sadne vrte. Tudi na polji prospeva, pa le